

SLOVENE.

Političen list za slovenski národ.

Po pošti prejeman veljá: Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr.

V administraciji prejeman veljá: Za celo leto 13 gl., za pol leta 6 gl. 50 kr., za četrt leta 3 gl. 30 kr., za en mesec 1 gl. 10 kr. V Ljubljani na dom pošiljan veljá 1 gl. 20 kr. več na leto. — Posamezne številke veljajo 7 kr.

Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicija, Semeniške ulice št. 2.

Naznanila (inserati) se sprejemajo in veljá tristoletna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat: 12 kr., če se tiska dvakrat: 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Vredništvo je v Semeniški ulici h. št. 2.

Izhaja vsak dan, izvemši nedelje in praznike, ob 1/6. uri popoldne.

Štev. 227.

V Ljubljani, v četrtek 2. oktobra 1884.

Letnik XII.

Deželni zbor kranjski.

(VI. seja, 1. oktobra 1884.)

(Konec.)

Dr. Poklukar potem poroča o proračunih vstanovnih zakladov za l. 1885, ki se sprejmó s sledečimi številkami:

1. Dijaški zaklad:

Potrebščina	25935 gld. 10 1/2 kr.
Zaklada	26112 " 77 "
Ostane	287 gld. 66 1/2 kr.

2. Zaklad dekliških vstanov:

Potrebščina	1380 gld. 3 kr.
Zaklada	1372 " 24 "
Primanjkljaj	7 " 79 "

3. Grof Savrov vstanovni zaklad:

Potrebščina	109 gld. 92 kr.
Zaklada	121 " 84 "
Ostane	11 gld. 92 kr.

4. Glavarjev zaklad:

Potrebščina	5229 gld. 84 kr.
Zaklada	7436 " 72 "
Ostane	2206 gld. 88 kr.

5. Učiteljska vstanova:

Potrebščina	556 gld. — kr.
Zaklada	645 " — "
Ostane	89 gld. — kr.

6. Sirotinski zaklad:

Potrebščina	14096 gld. 96 kr.
Zaklada	17230 " 60 "
Ostane	3133 gld. 64 kr.

7. Ilirski vstanovni zaklad za slepe:

Potrebščina	148 gld. 85 kr.
Zaklada	225 " 34 "
Ostane	76 gld. 49 kr.

8. Cesarice Elizabete invalidni zaklad:

Potrebščina	282 gld. — kr.
Zaklada	325 " 92 "
Ostane	43 gld. 92 kr.

9. Postojnske jame invalidni zaklad:

Potrebščina	37 gld. 80 kr.
Zaklada	37 " 84 "
Ostane	— gld. 4 kr.

10. Trevizinijska vstanova za invalide:

Potrebščina	100 gld. — kr.
Zaklada tudi	100 " — "

11. Metelkova invalidna vstanova:

Potrebščina	37 gld. 80 kr.
Zaklada tudi	37 " 80 "

12. Invalidni zaklad Ljubljanskih gospej št. I.:

Potrebščina	67 gld. 20 kr.
Zaklada tudi	67 " 20 "

13. Invalidni zaklad Ljubljanskih gospej št. II.:

Potrebščina	437 gld. — kr.
Zaklada	451 " 50 "

Ostane 14 gld. 50 kr.

14. Muzejni zaklad:

Potrebščina	2960 gld. — kr.
Zaklada	202 " 13 "

Primanjkljaj 2757 gld. 87 kr.

15. Kalistrov vstanovni zaklad:

Potrebščina	3886 gld. 46 kr.
Zaklada tudi	3886 " 46 "

16. Holdheimova vstanova za gluhoneme:

Potrebščina	770 gld. 53 kr.
Zaklada	818 " 69 "

Ostane 48 gld. 16 kr.

17. Wolfova vstanova za gluhoneme:

Potrebščina	73 gld. 72 kr.
Zaklada	1434 " 41 "

Ostane 1360 gld. 69 kr.

18. Dr. Lovro Tomanova vstanova:

Potrebščina	336 gld. — kr.
Zaklada tudi	336 " — "

19. Hans Engelshauserjeva vstanova za uboge plemenitaže:

Potrebščina	1176 gld. 90 kr.
Zaklada	1137 " 96 "

Primanjkljaj 38 gld. 94 kr.

20. Baron Flödnigov vstanovni zaklad:

Potrebščina	2323 gld. 45 kr.
Zaklada	3049 " 8 "
Ostane	725 gld. 63 kr.

Gosp. Kersnik poroča ustmeno o računskem sklepu gledišnega zaklada za l. 1883 in o proračunu za l. 1885.

Računski sklep za leto 1883 kaže nam:

prave dohodke z	9322 gld. 07 1/2 kr.
prehodnje dohodke z	7689 " 01 "
potem prave stroške z	10778 gld. 68 1/2 kr.
prehodnje stroške z	3708 " 95 "

in konečno povekšanje premoženja za 1220 gld. 21 kr. ktero povekšanje nahaja slavni zbor v dotični prilogi vtemeljeno.

Da se je presegla pri pravih stroških pod tekočo štev. IV. za „vzdrževanje sedanjih poslopij“ preliminarana svota 450 gold. za celih 2510 gold. ima svoj vzrok v tem, da se je za adoptiranje redutne hiše in vzlasti za prezidanje nekterih sob v učilnice izdalo še za l. 1882 2828 gold. 73 kr. Itak je iz računskega sklepa razviden strošek za požarno policijsko prezidavanje gledišča, ki znaša za deželni zaklad 1440 gold. 43 kr., tako, da se je početkom proračunjenja svota 4000 gold. v primerno pač mali meri potrebovala.

V imenu finančnega odseka stavim toraj predlog: Slavni zbor naj odobri računski sklep gledišnega zaklada za l. 1883.

Proračun za leto 1885 kaže nam:

skupno potrebščino za	2840 gld.
zaklada za	2947 "

toraj presežek za 107 gld.

Stanovnine znašajo letos vzlasti vsled odpovede konditorije v gledišči manj nego prejšnja leta, pa tudi v potrebščini nastavitvi se je smela nižje svota za vzdrževanje poslopij, ker so vsa še le popravljena in prenovljena.

Finančni odsek zato predlaga: Slavni zbor naj vzame poročilo deželnega zbora o proračunu gledišnega zaklada za leto 1885 na znanje, ter odobri tamkaj navedene nastavke.

12.

LISTEK.

Mladega Gašparja življenje in trpljenje.

Prosto poslovenil I. S. Gombarov.

(Dalje.)

Gašpar je bil 17 let star in bi moral stopiti v Parvo. Takrat pa mu oče z žalostnimi srcem naznani, rekoč: „Veš Gašpar, kar se je sestra omožila, nimam jaz nič več doma zapovedovati. Jaz sem zdaj le na izgovoru in imam komaj toliko, kar sam potrebujem. Tebi toraj ne morem več pomagati, in boš moral doma ostati. Močen in velik si zadosti, da se kakkega dela poprimeš, mislim, da bi se šel usnjarije učiti.“

Gašpar je naredil kisel obraz, kajti če tudi v dijaških letih ni imel veliko veselih dni, veselja do študiranja pa vendar ni zgubil. Zdaj bi tedaj naj vse prestane nadloge in vse pridobljeno znanje bilo zastoj? Z glavo zmaja in resno reče: „Oče, če mi vi ne morete več pomagati, pa mi dovolite na lastno roko študiranje nadaljevati. V Mariboru bi pač moralo vse krščansko usmiljenje vsahniti, če ne bi nikoga našel, ki bi ubogemu dijaku kos kruha dal, saj več

ne potrebujem. Pustite me le v Maribor in ondu bom od vrat do vrat prosil, dokler ne dobim toliko, kar potrebujem.“

Te besede so očeta silno ganile. „Greva skupaj, pravi, jaz bom ti pomagal prositi.“

Šla sta tedaj v Maribor in to-le dosegla: V prvi hiši, kjer prav ponižno potrkata, so njima prijazno rekli: „Če vidva nam kaj dasta, bomo hvaležno vzeli, vama pa ne moremo nič dati, ker sami nimamo nič.“

Pri drugi hiši se gospod nad njima razjezi, rekoč: „Bog vé, kako je to: Dijaki beračijo, delavei fěhtajo, mestni zastop pobira za siromake in berači nas vsak dan nadlegujejo. V tem mestu bi moral človek samo za berače služiti.“

Tedaj dalje. „Tu imata par krajcarjev in pustita me pri miru!“ In takoj so se vrata za njima zaprle.

Nekaj boljše je bilo pri četrti hiši. „Če drugod kaj dobite, tudi jaz ne odrečem. Poprašajte toraj poznej.“

V peti, šesti, sedmi hiši pa nista nič dobila.

Zdaj zapusti starčeka korajža. „Pustiva to, Gašpar; midva bi morala pol sveta preberačiti in vendar ne bi dobila kos kruha. Le pojdi z menoj domov.“

„Pri eni hiši še poskusiva, oče. Če mi tam spodleti, tedaj pač vse pustim in tudi študiranje na klin obesim. Poznam še staro premožno medicareo; pri njej hočem zadnjo srečo poskusiti.“

Gre toraj k medicarei in pové svojo prošnjo prav lepo in ginljivo. Medicarica se mu tako britko nasmeji, da ni bilo nič prida pričakovati. „Glejte mi tako močnega cepca, pa se ne sramuje za kruh beračiti. Kdor si v svojem napuhu naprej vzame gospod študent biti, mora tudi za svoj želodec skrbeti; kdor pa tega ne more, naj svinje ali ovce pase, pa bo si že kruh prislužil.“

Na to je Gašpar odšel in skoraj bi se bil razjokal.

Beračiti je britko, kedar dar dobi, kako še le, kedar mesto dara mora poslušati zasramovanje in psovanje!

VIII. Poglavje.

Kako ubogi Gašpar v največji sili najde dobrotnika, ki ga goljufa; potem postane plačan inštruktor in postrežček.

Nobeden ni besedice govoril, ne oče in ne Gašpar, ampak tiho sta šla po cesti iz Maribora,

Za njim poroča dr. Poklukar o pravilih za deško sirotnišnico Vincencijeve družbe „Collegium Marianum“ v Ljubljani, rekši, da je upravni odsek premenil samo nekatere premembe v §§ 2., 3. in 15. Po predlogu deželnega odbora naj bi se namreč točka b) § 2. glasila:

„Poduk v vseh za ljudsko šolo predpisanih učnih predmetih, kakor tudi prisvojitev obeh deželnih jezikov v govoru in pisavi.“

Po nasvetu upravnega odseka pa naj se ta točka glasi:

„Poduk v vseh za ljudsko šolo predpisanih učnih predmetih, zlasti v maternem in tudi, kolikor mogoče, v drugem deželnem jeziku.“

Ta prememba je sprožila jako obširno razpravo, kakoršne bi človek ne bil pričakoval. G. Dežman se je silno razjaril nad to premembo, ter predlagal, da naj se oddelek b) § 2. sprejme po načrtu deželnega odbora. G. deželni predsednik sam, rekel je nekako Dežman, je slišal, da so cesar priporočali učenje nemškega jezika, zdaj se pa zavodu na prosto voljo pripušča, koliko naj se podučuje nemščina.

G. deželni predsednik Winkler Dežmanu odgovarja, da bi bila vlada gotovo zadovoljna, ko bi se mogli otroci v sirotnišnici do dobrega izuriti v obeh jezikih. Nikakor pa ne sprevidi, da bi bila za nemščino kaka nevarnost, ako se § 2. sprejme po načrtu odsekov. Glavni poduk se mora povsod vršiti v maternem jeziku, in ko so se bistvenih reči naučili, naj se otroci učé družega jezika, kolikor ravno morejo. Preveč pa bi bilo od otrok zahtevati, da se morajo tudi družega jezika v zavodu naučiti do dobrega. Ta določba je tudi ravnopravna za otroke obeh jezikov, ker je vsakteremu slobodno učiti se v svojem maternem jeziku, nemškemu otroku v nemškem, slovenskim otrokom pa v slovenskem jeziku, kar je v soglasju s temeljnimi postavami. Otroci, zlasti slovenski otroci, se bodo gotovo toliko nemščine naučili, kolikor je bodo potrebovali za svoj poklic in zlasti za obrtniški stan. Vlada nima nič zoper to, ako se § 2. sprejme po načrtu deželnega odbora, ali nobene nevarnosti ne vidi tudi v tem, ako se sprejme v obliki, kakor je predlaga upravni odsek.

Gosp. Svetec podučuje Dežmana, da ni prav umel besed „kolikor mogoče — nach Thunlichkeit“, — ker te besede poduka v drugem deželnem jeziku ne prepuščajo na prosto voljo zavodu, ampak marveč priporočajo, da se mora za poduk v drugem jeziku skrbeti kolikor le mogoče.

G. Dežman odgovarja, da ga lepe besede v zbornici ne bodo prepričale; slovenski časniki še le povedó, kaj je pravi pomen teh besed. Kadar koli je bilo v časnikih govor o dekliski sirotnišnici, so „Slovenski Narod“ in drugi slovenski listi gnali strašanski hrup ter se hudovali, kako je mogoče v sirotnišnici, kjer se gojenke vzdržujejo z deželnimi denarji, spregovoriti sploh kako nemško besedo!

G. Luckmann je hotel porabiti to priliko, da bi si olajšal srce, in se znebil tega, kar je hotel povedati pri vladnem odgovoru na njegovo interpelacijo, pa tedaj ni mogel. Prišel je milovaje, da se je zopet vnel boj za jezik (klici na levi; saj ga Vi pričenjate), in da vsak Kranjec želi, da bi njegovi

otroci znali nemški. Narodni poslanci pa družega programa nimajo, kakor jezik (oho! na levi), in sicer samo zaradi tega, da bi v deželi gospodovali (živahni ugovori na levi in klici: o stvari govorite!). G. deželnemu predsedniku očita, da je preveč popustljiv (conciliant) proti narodni stranki. Dalje omenja odgovora na svojo interpelacijo, ki je njegovo stranko osupnil, in se celó spominja lanskih deželnozborovih volitev v velikem posestvu in pritožbe, ki jo je bila liberalna stranka na Dunaji pri državni sodnji vložila zoper sostavo volilnega imenika, češ, da se je vlada pri sostavi tega imenika obrnila do mestnega odbora, narodni mestni odbor pa ji je odgovoril, kar je ravno hotel, ter ji naznanil samo one hišne posestnike, ki so bili njegovi stranki vgodni. Mestni odbor nima družega programa kakor: Nix deutsch! V takem in enakem smislu je gosp. Luckmann govoril, toraj ni bilo čuda, da ga je g. deželni glavar opominjal, naj ostane pri reči sami. G. Luckmann: Človek je vesel, da dobi priliko govoriti; tukaj je 60.000 Nemcev (veselost na levi) — no v Ljubljani jih je 6000, in ti pač zaslužijo nemški poduk.

Dr. Bleiweis prav dobro prime Dežmana, češ, da on od sirotnišnice ne tirja nič družega, kakor da bi se tam otroci dresirali po nemški. Njegova stranka pač res nima družega programa, kakor da bi ponemčila našo deželo. (Dobro.)

Dr. Papež: Požarna straža nasprotne stranke je zatrobila v rog, da nemščina gori in da je treba gasiti. Dežman mora sam vedeti, da je neki veljaven gospod priporočal izpustiti besede „v besedi in pisavi — in Wort und Schrift“. Otroci se najbolj učé, ako se učé v svojem jeziku.

G. Grasselli odločno oporeka in protestira zoper natolcevanje Luckmannovo, kakor da bi bil mestni odbor ali prav za prav magistrat deželni vladi nalašč dal napačna in nezadostna poročila pri sostavi volilnega imenika velikih posestnikov in dotične besede Luckmannove imenuje zlobno obrekovanje (dobro, dobro!).

G. Luckmann se izgovarja, da je le ponavljal, kar je vladni zastopnik govoril pri dotični sodnijski obravnavi (klici: pa on ni hotel sumničiti!). Za njim se oglašijo še enkrat Svetec, Papež in Dežman, potem vladni zastopnik Hočevar, in naposled poprime besedo tudi g. Faber v čast in hvalisanje nemškega „Schulvereina“ in njegovega koristnega delovanja (ugovori); tudi priporoča vladi, da bi morala vendar dobro pomisliti vse, kar zadeva napravo, ki se zdržuje z deželnimi denarji. — Vladni zastopnik Hočevar g. Fabru pojasni, da sirotišče „Marianum“ ni javen, ampak privaten zavod.

Zadnjo besedo ima poročevalec dr. Poklukar, ki obširno odgovarja g. Dežmanu, po čigar misli bi naj bilo sirotišče zgolj dresura za nemški jezik, ne pa odgojilnica sirot. Dežman je med drugim rekel, da mojstri, ko sprejemajo učence, poprašujejo: kannst deutsch? Nekteri mojstri res tako poprašujejo, pa govornik je prepričan, da raje sprejmejo brihtnega dečka, ki odgovori: „nix deutsch“, kakor pa zabitega, ko bi tudi nemški znal. Dežman je našteval tudi nemška imena dobrotnikov raznih dobrotelnih vstanov. Toda imena nič ne pričajo, sicer bi ranjki Bleiweis nikdar ne bil Slovenec, Dežman pa tudi ne

to, kar je. Ravno tako Dežman ni imel prav tožiti: das ist eine jammervolle Gleichberechtigung! Določilo se je po postavi, kar vsakteremu gré; vsak otrok se bo podučeval v maternem jeziku, to je določeno, poleg tega pa je tudi še zaukazano, da naj se uči družega jezika. Ako je Dežman hvalno omenjal, da se v Kočevskih šolah nemški otroci učé slovenskega jezika, je to pač prav in priča, da se bomo s Kočevjarji že razumeli, z Dežmanom pa nikdar ne. (Veselost, ki se je vdeležuje tudi Dežman).

Za poročevalcem se še opravičuje bar. Schwegel, da on ni pritrdil § 2., kakor ga predlaga odsek, kar bi se sklepalo iz besed poročevalčevih, ampak da je on reč vse drugače umel. Poklukar odgovarja, da ni imenoval nobenega imena in je le omenjal, da v odseku ni bilo nobenega ugovora. To povzdigne barona Tauffererja, ki naznani, da on v odseku ni glasoval za odsekov načrt. Pri glasovanju se predlog Dežmanov zavrže in § 2. se sprejme po nasvetu odsekov. Ravno tako se sprejme tudi vsi drugi paragrafi tako, kakor jih je predlagal upravni odsek. Ugovora ni bilo nikjer, kakor pri § 3., pri katerem je Dežman spregovoril nekoliko besed.

Ob dveh je bila ta zadeva dovršena in pravila sirotnišnice potrjena, potem pa seja sklepjena, z naznanilom, da pridejo danes ne dovršene točke na dnevni red prihodnje seje, ki bo 3. t. m. ob devetih dopoldne.

Politični pregled.

V Ljubljani, 2. oktobra.

Notranje dežele.

V štajarskem deželnem zboru odgovarjal je deželni odbornik Schreiner na interpelacijo Bož. Raiča gledé Ptuijske gimnazije, kjer se je vodja nadomestil, ne da bi se bilo mesto razpisalo. Schreiner pravi: „Učiteljstvo na Ptuijski gimnaziji obstoji iz 7 učiteljev, od katerih je dosedaj le 5 nastavljenih in od teh so trije rojeni Slovenci. Ostali dve sistemizirani službi opravljajo trije suplenti, katerih je eden tudi slovensčine zmožen. Da so trije supletenti, ima svoj vzrok v tem, ker je vodja zgodovinar in bi bil brez supletov on edina iz tega stroka sprašana učilna moč. Temu se pa vendar ne more naložiti toliko ur za poduk, kakor jih je imel suplent, ako hoče poleg poduka tudi še ravnateljstvo dobro opravljati. Če so pa trije supletenti mesto dveh profesorjev, zaradi tega dežela ni nič na slabšem, kajti dva profesorja vedno še več staneta nego trije supletenti. Sicer pa ta izjema obstoji le letos, drugo leto je ne bo več. Da se je služba ravnatelja oddala brez razpisa, ima v tem svoj vzrok, ker se je dosedanji vodja ravnateljstva odpoklical v Gradec in se je imenovanju ravnatelja že silno mudilo. Slovensčine ni potreba znati na Ptuijski gimnaziji, ker je učni jezik nemški!!!!“ Tako se godi po štajarskem. Profesorjem, katerim je slovenska mladina v poduk izročena, ni potreba znati slovensčine; lepa reč! Gledé interpelacije poslanca Jermana, da bi se tistim vinorejcem davek odpisal, katerim je trtna uš vinograde poškodovala ali pa vničila, rekel je cesarski namestnik tako, da se po postavi davki odpisujejo le pri škodi, ki jo napravi ogenj, povodenj ali pa toča. Vendar pa je finančno ministerstvo izdelalo v tem oziru načrt postave, ktere ga bode predložilo državnemu zboru v potrjenje.

žalostna in nevoljna, posebno Gašpar. Bilo je v jesen in proti večeru. Po prašni cesti njima je naproti prišel ovčar, ktere ga kratko pozdravita in hočeta mimo iti, on pa se vstopi pred nju ter vpraša od kod in kam?

Bil je ta ovčar majhno čudno človeče s pravim fakinskim obrazom; s svojimi rujavimi očmi je vedno mežikal, z rokami pa je krilil in z nogami mežil, kakor bi imel kršle; jezik je imel boljši, kakor ktera koli baba in lagati je znal, da se mu je kar kadilo od ust.

„Hm, tako je tedaj zdaj z vašim fantom! Ali ste mi povedali vse resnično? No, jaz vam verujem. Saj pravim, tem Mariborčanom manjka vsem tukajle notri v sreči, nemajo žive krščanske vere. In to je grdo, to je sramota. Če jaz vašega sina pogledam, si ne morem drugače misliti, kakor da bo iz njega enkrat goreč fajmošter, ki bo preobračal nevernike, kakor jaz vračam svoje ovce. Le pogledajte si ga, če mojim besedam ne verujete. Ta fant mora študirati, pa je. Če ne — in pri teh besedah povzdigne svoj prst — če ne, bote vi enkrat pred Bogom odgovor dajali, če svojega fanta odtegnete njegovem vzvišenemu poklicu. Tako je, pa je! Toraj dalje! Jaz vzamem

vašega fanta k sebi, saj veste, kaj se to pravi, jaz vzamem vašega fanta, ktere ga nihče v celem mestu ni hotel vzeti. Vaš Gašpar bo pri meni stanoval, jaz ga vzamem k sebi, jaz, da jaz ga vzamem!“

„Naj vam Bog povrne!“ rečejo oče ginjen in vesel; Gašpar pa ni nič rekel, ker ta brbljav človek mu ni bil nikakor všeč.

„Bog, se vé da, mora povsod največ storiti, nadaljuje resno ovčar; nekaj pa morate tudi vi. To se pravi: Vi mi zato, da bo Gašpar pri meni, pošljete, kar zamorete: kruh, meso, drva, krompir... Kaj delate tako dolg obraz? Mar preveč zahtevam? Ali sem za stanovanje kaj zahteval? Ne krajcarja ne. Ne bodite toraj nehvaležni in porabite priložnost, ki se vam ponuja. Vem, da ste na izgovoru, da nimate nič, pa dobre prijatelje imate, strice in tete, sosedo in druge usmiljene ljudi. Tem dajte ponižno prijazno besedo in vsi bodo vam radi pomagali, da vaš Gašpar dalje študira. Vsak bo že zavoljo časti rad nekaj storil, da bodo dobili gospoda v fari. No, dajte roko, mož-beseda! Čez teden dni pride Gašpar k meni, in tako dobro mu bo, kakor Bogu v nebesih.“

Oče so dali roko, če tudi malo nezaupljivo, pogovarjali so se še to in to ter se razšli.

Čez teden dni je prišel Gašpar k ovčarju in je imel ondu mirne dneve, dokler je še bilo kaj, kar je bil s seboj prinesel. Ko pa so vse potrosili in „pošteni“ ovčar ni imel več kaj od Gašparjevega vzeti, bilo je tudi prijateljstva konec. Zdaj bi se rad beraškega študenta znebil in to je na sledeči način izpeljal.

Neko nedeljo ide h Gašparjevemu profesorju, se globoko prikloni ter pravi: „Žal mi je, pa ne morem drugače; prišel sem Gašparja tožit. Ta študent se je k meni vsilil ter obljubil, da bo si za hrano in svoje potrebe sam skrbel, zdaj pa hoče, da bi ga jaz redil. Tega jaz ne morem, ko bi tudi hotel. Tudi drva sem moral zavoljo njega kupiti, da ne bi zmrzaval, zdaj pa neče nič plačati. Meni se zdi, da je to lahkomišelnost. Prosim milostljivi gospod profesor, zapovejte mu Vi, da naj plača, kar je dolžan, potem bom mu pa odpovedal stanovanje.“

K nesreči je bil Gašparjev profesor čmeren človek, v svojih sklepih bolj nagel kakor pravičen. Pokliče toraj zatoženega Gašparja k sebi in ga oestro ošteje. V uvodu svojega nagovora ga je imenoval sleparja, je veliko žvekal o dijaški časti in poštenji, ki se po takih pritepenih oskruni ter mu zapové,

Po tisti postavi bodo vinogradi, ktere je gosposka zarad trtne uši pokončati dala, pod naslednjimi pogoji 8 let davka prosti od dneva, kadar se bodo zopet zasadili, ako je dotični vinograd v bregu in ima tako plitvo plast rodovitne zemlje, da bi se z večjo koristjo za kaj drugega porabiti dal in pa da so trte take, kakoršne po gosposki izdana določila zahtevajo.

Kako *nemški časniki* kar po notah lažejo, dokazati hočemo svojim bralcem iz naslednjega. „Innsbrucker Tagblatt“ je prinesel novico, da je cesar o priliki otvorjenja predarlske železnice v Bregenci s českim poslancom dr. Riegerjem govoril. Dr. Rieger je to priliko porabil ter je cesarju tožil o svojih nemških sorojakih na Českem, rekoč: „Herbstov predlog o razločitvi nemških krajev iz českih in zopet nasprotno se nikakor ne sme za resnovernega sprejeti. Herbst ga je le stavil, pravi dr. Rieger predrzno, ut aliquid fecisse videatur, (da bi z njim drugim pesek v oči brusil); sicer se pa tisti predlog tudi nikdar izpeljati ne dá, kajti v Čedah se ne sme irredenti pot pripravljati. (Žal, da so jo že ondašnji nemško-liberalci v življenje sklicali. Vr.) Gospod dr. Rieger je to tako glasno govoril, da so ga okoli stoječi lahko slišali in razumeli in so se Nemci nad temi besedami škandalizirali.“ „Politika“ pa pravi, da je vsa notica v „Innsbrucker Tagblattu“ od prvega H pa do poslednje pike nad i vsa izmišljena in zlagana in da dr. Rieger v Bregenci po dvornem obedu s cesarjem ni nikdar tako govoril! Nemški časniki se zaradi tega silno jezé in pravijo, da je to navadno ovadstvo! Kaj pa bi bilo, če bi bilo tudi res!? Da so Nemci, kar jih na liberalno komando posluša, večji prijatelji Prusiji nego Avstriji, svoji domovini, čivkajo že vrabci na strehi in so toraj izdajice. Od kedaj pa je ovadstvo izdajice nečastno dejanje? Dr. Rieger bi bil zarad tega, ako bi bil on s cesarjem res tako govoril, kakor se mu od nemške strani podtika, za svojo izpravega domoljubja izvirajočo odkritosrčnost križec zaslužil!

Rusinski klub v gališkem deželnem zboru sklenil je staviti predlog gledé predavanja na ondašnjih srednjih šolah, da naj se taisto po iztočni polovici Galicije vrši v rusinskem jeziku, ako se v kakem razredu vsaj 20 dijakov zanj oglasi. V to svrhu mislijo si osnovati na vsaki srednji šoli paralelke, ne da bi si še le dovoljenja pri deželnem zboru za to iskati morali. Prej ko ne, da jim bodo Poljaki, ki sami za-se povsod najvišje pravice zahtevajo, kar se jih pod avstrijsko krono le doseči zamore, tudi stavljeni predlog odobrili in tako Nemcem gledé izvrševanja ravnopravnosti lep izgled dali. Vsaj spodobilo bi se tako; kajti kdor sam za-se vse zahteva, mora tudi za svojega bližnjega odprto roko in odprto srce imeti, drugače je neznošen sebičnejš. Sicer je pa v političnem življenji sebičnejš več ali manj vsak, ker se vsakdo drži načela, da je Bog oče sam sebi najprej brado vstvaril, kar se iz narodnega stališča tudi nikomur zameriti ne sme, dokler se taista sebičnost ne spreverne v politično vmazanost in nesamnost, s kakoršno se pa po Avstriji ravno naši politični nasprotniki Lahi, Nemci in nemčurji posebno odlikujejo. Poljaki bodo v tem slučaju izvestno dali dober izgled drugim neslovanskim narodom, recimo Madjarom, Nemcem in Lahom, kako se mora razumeti že več kot tisočkrat navedeni član XIX. temeljnih postav, kateri se tolikrat zamenja s § 19. — tiskovnega zakona pri sklicavanji nanj.

Hrvaški deželni zbor odprl se je na 30. septembra in pri otvorilni slavnosti bili so skoraj vsi poslanci navzoči. Ko je posebna deputacija bana v sobo pripeljala, pozdravili so ga poslanci z radostnimi živio-klici. Nereda ni bilo nobenega.

Ogerski državni zbor otvoril se je, kakor smo že telegrafično poročali, na 29. septembra na jako slovesen način opoldne. Raz kraljevega gradu

obljubljeni in dolžni denar svojemu dobrotniku kmalu plačati, sicer bi bil on prisiljen zoper njega z vso postavno ojstrostjo postopati.

Gašpar je spoznal, da profesorjeve besede ne potrebujejo nikakšnega pojasnila, vendar gledé modrosti in pravičnosti se mu niso zdele dostojne visoko učenega gospoda; zakaj po njegovem mnenji si je poštene ovčar pač njegove hrane pošten del prisvojil in drva je ovčar tudi za-se kupil, pa bi zdaj rad, naj bi jih Gašpar plačal.

S čem bi jih naj plačal? On ni imel groša in od doma ga tudi ne bo dobil, to že naprej vé. In vendar je gospod profesor modro razsodil: Plačaj. V tej sili se spomni Gašpar stare klobasarice, pri kateri je poprej stanoval; njej je svojo nadlogo potožil, in blaga ženka mu ni le z denarjem pomagala, ampak ga je tudi spet na stanovanje vzela. O blaga klobasarica, ti si bila Gašparju pravi angelj varuh. Tvoje blago srce in tvoje dobre klobase ima hvaležni Gašpar vedno v blagem spominu!

(Dalje prih)

vihrale so zastave v cesarskih, ogerskih in hrvaških barvah. Vreme je bilo kakor nalašč in ob 12. uri dopoldne so se bili že vsi poslanci v prekrasni narodni noši skupaj pripeljali. Ceste, po katerih so kočije prihajale, so bile kar nagnjetene radovednega naroda. Na trgu sv. Jurja stala sta pa dva batalijona vojakov v paradi z vojaško godbo na boku in zastavo na čelu. Po dokončani službi božji podal se je cesar v kraljeve prostore, kjer je toliko časa počakal, da mu je vrhovni dvorni obrednik javit prišel, da so poslanci že zbrani. Cesar se je takoj s svojim spremstvom podal v veliko dvorano, kjer so ga z živahnimi „čljen“-klici pozdravili, zunaj pa je godba zaigrala cesarsko himno, tamborji bili so generalmarš, vojaki so pa prezentirali. Ko so se vsi po predpisanih obredih vstopili, vsedel se je cesar na prestol, se je pokrtil ter je z jasnim, čistim in določnim glasom prebral prestolni govor, kterega smo v poglavitnih potezah že poslednjič omenili.

Vnanje države.

Kakor se iz *Rima* čuje, se je menda konzistorij prelozil na poznej, splošnemu zdravju po Italiji ugodnej čas, kakor je današnji, ko kolera po vseh krajih od Napolja do Benetek razsaja, če tudi nekoliko pojema. Sedanji konzistorij je za Avstrijce sploh važen, za nas Slovence pa še posebej, kajti imenovati in potrditi se ima na njem naš višji duhovni pastir, knez in škof Ljubljanski dr. Jakob Misja.

O *ruskih Poljaki* in njihovih razmerah čujejo se razna mnenja, od kar je car Aleksander Skierniewice zapustil. Vsi se strinjajo v tem, da se jim bodo do sedaj silno žalostne razmere zboljšale, toda le po eni strani, po drugi bo pa menda še vse pri starem ostalo. Najboljše se bo Poljakom obrnilo gledé administrativnega značaja deželne uprave. Po tej strani dobili bodo naprave: na pr. porotne sodnije, samoupravna okrajna zastopstva, kakor so po Ruskem vpeljana. V narodnostnem oziru pa ne bo še nobene spremembe, ter bo poljski jezik tudi še na dalje, kakor do sedaj imel svojo veljavo le v domači družini in družbi narodnjakov. Po šolah, uradih in v javnem življenji ga bodo pa z naprej še ravno tako izganjali, kakor ga do sedaj niso tje kaj pustili. Naj si bo že tako ali tako, toliko je gotovega, da v bodočnosti razmere takošne ne bodo ostale, kakor so bile do sedaj, da bi se enega bali in drugega sovražili, temveč se čas očividno približuje, ko si bodo Rusi in Poljaki sprijaznjeni v roko segli in vso medsebojno mržnjo pozabili. Kakor je bilo neznosno sovraštvo, ki je skoraj sto let dva mogočna slovanska rodova na veliko kvar celega Slovanstva drug do drugega navdajalo, tako bode še vroče in srčno ter krepko prijateljstvo, ki bo med Rusi in Poljaki na mesto sedanjega sovraštva nastopilo.

Da je v *Egiptu* Nubar paša napravil državno komedijo, ktera bi ondašnje državne upnike zdatno oškodovala, smo že poročali. Da so se velesile temu bankrotnemu koraku vprle, smo tudi že povedali. Da se pa Angleži silno motijo, ako mislijo, da bodo velesile, ki so za poroka pri egiptovskem državnem dolgu, edino le pri ugovoru ostale, čita se danes po novinah. Velesile, kakor so Avstrija, Francoska, Nemčija, odločno tirjajo, da se ima Nubarjev razglas, vsled kterega se vsi zunanji dohodki izročajo finančnemu ministru na razpolaganje, in ne več, kakor do sedaj v posebno blagajnico, iz ktere so se dolgovi plačevali, takoj preklicati in na njegovo mesto zopet stara pogodba za veljavno proglasiti. Kaj da so Angleži s tem korakom nameravali, se nič kaj ne vé. Toliko bi si bili pa vendar-le lahko mislili, da Evropa kar meni nič, tebi nič ne bo zadovoljna, ako ji napravi korak, kakoršen je ravno omenjeni, vsled kterega se naj Evropa za garantiran dolg pod nosom obriše. Poroške velesile bi bile gotovo največje polajšave obljubile in tudi privolile, ko bi bila Angleška v zvezi z Egiptom takih zahtevala, silno se jim pa za malo zdi, da jih je John Bull kar tako, rekli bi, čez noč s kuhalnico obriti hotel. Da mu za ta čin sramota ne izostane, je verjetno, kajti velesile zahtevale bodo vse, da prekličé, kar je učinil.

Egiptovski komisar Northbrock, ki je z generalom Wolseleyem ob enem v *Egipt* šel, pravijo, da je že skoraj svoj posel opravil in se bo menda konec oktobra domu povrnil. Da so tudi k temu vspehi Gordona mnogo pripomogli se pač ne da tajiti.

Izvirni dopisi.

Želimlje, 30. sept. „To je dan, kterega je naredil Gospod“ — moramo reči Želimljani o pretekli nedelji. Vložili smo slovesno — kamen — temeljni kamen za našo farno cerkev, ki danes že čvrsto raste. Vreme je bilo prelepo, ljudstva domačega in iz vsega okrožja ogromna množica. Po dovršenih svetih obredih blagoslovljenja glavnega kamna, v kterega se je vložilo zraven spomenice — pisane na pergament — in podpisane od duhovščine ter od zavetnika fare Želimljske gosp. Leona grofa Auerperga, g. grofa Chorinskega, okrajnega glavarja g.

Mahkota in še mnogo drugih, sledila je pridiga na prostem. Slava govorniku gosp. J. Dolencu, župniku Ižanskemu! S krepko, za tolik avditorij izdatno donečo besedo, navduševal je nas delati za čast Gospodovo, delati za Boga, ki je za to vse preobilni plačnik. Globoko smo bili ginjeni. Za tem je bil „ofer“ za novo cerkev in naposled slovesna sv. maša, ktero je služil preč. g. kanonik Urbas med obilno asistenco sosednih duhovnikov v zalo ovenčanem šotoru, ki je bil prav okusno postavljen v sredi bodoče nove cerkve. Podoba čisto nove po dopadljivem obrisu vbrane cerkve kazali so ta dan visoki mlaji z lepimi vencí vezani drug do drugega gosto nasajeni krog in krog poleg novega ozidja, ki je zdaj še le z zemljinem površjem enakoravno bilo. Novo svetišče dela se na čisto novem lepem prostoru; zida ga znani mojster Faleschini. Bog daj srečo in pomoč! Bog nam ohrani in podpiraj vrlega našega gosp. župnika J. Dernovška in obudi nam obilno blagih dobrotnikov, ki bodo nam pri težavnem delu pripomogli; s temi voščili smo lepo slovesnost dokončavši podali se domu; sveto opravilo trajalo je od 10. ure zjutraj do 3/4 na eno popoldne.

Domače novice.

(† *Preč. kanonik g. Jožef Pavšler*), starosta Ljubljanskega stolnega kapitela, roj. v Kranju 8. marca 1808, mašnik posvečen 19. avg. 1832, služil v Tržaški škofiji, naposled dekan v Dolini, zlatomašnik, je včeraj, 1. okt., popoldne proti šestim po dolgi bolezni umrl v 77. letu svoje starosti. Pogreb njegov bo jutri popoldne ob štirih. Pri stolnem kapitelju je zdaj izpraznjenih že 5 kanonikatov.

(V soboto 4. t. m. v god presvitlega cesarja Franca Jožefa) bodo ob 10. uri dopoldne v stolni cerkvi preč. g. prošt Jožef Zupan darovali slovesno sv. mašo, h kateri je g. deželni glavar v včerajšnji seji deželnega zbora povabil tudi vse poslance rekši:

„Slavni zbor!

Prihodnjo soboto, 4. oktobra, praznujemo god našega presvitlega cesarja. Po vabilu slavne vlade se bo v soboto ob 10. uri dopoldne slovesna maša v stolni cerkvi obhajala.

Vdeležujmo se božje službe in priporočimo Vsegamogočnemu prevzvišeno osobo premilostljivega vladarja. Deželnega g. načelnika pa prosim, da Njih Veličanstvu našo preponižno voščilo z najpokornejšim izrazom vedne zvestobe in vdanosti naznaniti blagovoli.“

Deželni predsednik baron Winkler: „Bodem“.

(*Schneidov pogreb*) bo jutri, 3. t. m., popoldne ob dveh. Truplo se bode vzdignilo na sv. Jakopa trgu v Virantovi hiši ter spremilo na kolodvor južne železnice, od koder se bode prepeljalo v Poče blizu Glognica na Dolenjem Avstrijskem, kjer je ranjki tudi imel neko posestvo. Tam se bode v soboto ob 11. uri dopoldne položilo v družinsko rakvo. Deželni zbor je izdal poseben parte (mrtvaški list) in je za 7. t. m. pri sv. Jakopu ob 9. uri naročil slovesno sv. mašo po ranjkem g. Schneidu. Tudi bo položil na njegovo rakvo venec s črnimi trakovi z nemškim pa slovenskim napisom. Narodni poslanci naročili so poleg tega svojemu tovarišu še poseben venec z narodnimi trakovi in samo slovenskim napisom.

(V *Ljubljansko semenišče*) se je oglasilo v prvo leto deset gospodov, a ker so trije v vojaški zavezi, vstopilo jih bode za zdaj samo sedem. Res malo za sedanje razmere.

(*Dnevni red VII. seje deželnega zbora kranjskega*) v Ljubljani dné 3. oktobra 1884 ob 9. uri dopoldne. 1. Branje zapisnika o VI. deželnozbornoj seji dné 1. oktobra 1884. — 2. Naznanila zborničnega predsedstva. — 3. Priloga 36. Poročilo gospodarskega odseka o agrarnih razmerah na Kranjskem A. o dednem pravu na kmetih in o kmetijskih domovih, B. o pristojbinah (k prilogi 14). — 4. Ustna poročila finančnega odseka o prošnji: a) Ljubljanske ljudske kuhinje za podporo; b) gimnazijskega vodstva Kočevskega gledé podpore za učence. — 5. Ustno poročilo upravnega odseka o § 3 marg. št. 9 letnega poročila „enketa za posvetovanje načrtane postave o govedoreji“. — 6. Ustno poročilo upravnega odseka

